

Veliki beli in njegovi predniki

Besedilo: MATIJA KRIŽNAR

Velika trikotna plavut se počasi dviguje nad gladino in mirno zaplava okoli ranjenega tjulnja. Že v naslednjem trenutku voda postane rdeča in pljuskanje potihne.

Podoben prizor bi lahko opazovali že pred 15 milijoni let, ko je svojo evolucijsko pot začel danes najnevarnejši morski pes veliki beli volk ali veliki beli morski pes (*Carcharodon carcharias*). Paleontologi in biologi si še danes belijo glavo o razvoju tega plenilca. Mnogi ga sorodstveno povezujejo z megalodonom (*Carcharocles*

megalodon), že izumrlim in največjim morskim psom v geološki zgodovini. Še najbolj verjetna razlaga o razvoju velikega belega morskega psa tiči v njegovih prednikih iz krede (vrsta *Otodus obliquus*). Oblika zob in tudi odličen fosilni zapis omogočata dobro interpretacijo evolucijske poti. Danes veliki beli morski pes poseljuje vse oceane in morja ter pleni različne morske sesalce, ptice in ribe. Največji osebki, predvsem samice, lahko zrastejo več kot šest metrov, a še vedno niso največji danes živeči morski psi.

x

Megalodon

CREATIVE COMMONS

Zob krednega morskega psa *Otodus obliquus*, vrste, ki naj bi bila prednica velikega belega morskega psa. MATIJA KRIŽNAR

Zoba fosilnega belega morskega psa iz pliocen-skih plasti Čila v Južni Ameriki. Fosilni ostanki zob velikega belega morskega psa so pogosti šele od pliocena naprej. V Sredozemlju so njihovi fosilni ostanki znani iz plasti, starih okoli 5 milijonov let.

MATIJA KRIŽNAR

Čeljust velikega belega morskega psa

CREATIVE COMMONS

Šesto množično izumrtje

Stanford News

Biolog Paul Erlich, raziskovalec na Univerzi v Stanfordu, je prepričan, da smo na robu šestega množičnega izumrtja. Po njegovih izračunih nekatere vrste danes izumirajo tako hitro, kot so nekoč dinozavri. Erlich s sodelavci opozarja, da bi morali nemudoma narediti vse, kar je mogoče, da bi ohranili ogrožene vrste in njihovo okolje. Znanstveniki se strinjajo, da je hitrost izginjanja vrst primerljiva s tisto iz časa dinozavrov pred 66 milijoni let. »Poudariti moramo, da smo v naših izračunih najverjetneje podcenili resnost izginjanja vrst, saj smo želeli objektivno oceniti vpliv človeka na biodiverziteto,« so zapisali raziskovalci. Skozi zgodovino človeška populacija nenehno narašča, kar obremenjuje naravne habitate. V zbirki človeških napak med drugim najdemo krčenje gozdov za kmetijstvo, lesno industrijo in poseljevanje, vnašanje invazivnih vrst, izpust ogljikovega dioksida, vse to pa sproža podnebne spremembe in višjo kislost oceanov ter izpust strupov v okolje, ki spreminjajo in uničujejo ekosisteme. Trenutno je na robu preživetja 41 odstotkov dvoživk in 26 odstotkov sesalcev, pravi poročilo Svetovne zveze za varstvo narave. Skupaj z vrstami izginjajo tudi ključne funkcije ekosistemov, kot na primer opraševanje, ki ga opravljajo čebele, in prečiščevanje vode, ki ga zagotavljajo močvirja. »Žagamo vejo, na kateri sedimo,« pravi Erlich. Če bodo vrste še naprej izginjale z zdajšnjo hitrostjo, bodo ljudje že čez tri generacije ostali brez številnih prednosti, ki jih danes zagotavlja biodiverziteta.

DADO GALDIERI/WWF